

Előfizetési feltételek

helyben házhöz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre . . . . . 12 kor.
Fél évre . . . . . 6 kor.
Negyedévre . . . . . 3 kor.

Egyes szám ára . . . . . 16 fillér.

Hirdetések díja:

— centiméterenként 6 fill. Kereskedők és gyárosok külön árkézdve nényben részestűnek.

Nyílt tér ora 40 fillér.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség

és
kiadóhivatal:

Földes Ede

könyvkereskedése

Bethlen-utca 2. sz. alatt,

hova úgy a lap szellemi részét illető közlemények, mint az előfizetések és hirdetések bérmentesen küldendők

Kéziratok nem adatnak vissza.

Tekintettel a közeledő, rendkívül érdekesnek ígérkező választási időszakra, kérjük t. olvasóinkat, sziveskedjenek lapunkra előfizetéseiket mielőbb megújítani, hogy a kellő számú példányok nyomtatása iránt intézkedhessünk. Előfizetési áraink: Egész évre 12 korona, féltre 6 kor., negyedévre 3 korona. Az Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület tagjai — ha egyszerre fizetnek elő az egész évre — a „Közérdek”-et 10 koronáért kapják.

Tanév kezdete.

Két hónap telt azóta, hogy az iskolák hazabocsátották növendékeiket.

A gyermeket tárt karokkal fogadták szülői, hogy az édes otthonban kipihentessék fáradságait. Az édes anya szeretettel bevezetgeti a kényeztetni a két hónapos vendéget; a szeméből látszik, hogy egész lelkével rajta csüng. Őt nem érdekli a bizonyítvány, csak a gyermeke, akit ő meleg szeretetével jónak, szelidnek, szófogadónak nevelt; vajjon nem változott-e meg? Az édes apa kérdegetti tanulmányai felől; az élet komolyabb dolgairól is elbeszélget vele; felkelti érdeklődését a saját foglalkozásának részletei iránt; beavatja fontosabb családi ügyekbe; magával viszi, ha ügyeinek elintézésére megyen, hogy emberekkel érintkezni komoly dolgokban eljárni tanuljon. Éppen mint a madár: az anyja meleg fészekbe várja, az apa repülni hivatja a fiakat. Bánásmódjuk szelid; soha durva szót nem hall a gyermek; feleselést, ellenkezést soha sem tapasztal; az apának s anyának egyetlen szép szava vagy kérése tekintete elég, hogy feltétlen engedelmeskedjen. A kis testvérek kedveskedő szeretettel nyüzsgönek tekintélyes bátyjuk körül; mutogatják játékaikat; hivatgatják, hogy részt vegyen időtöltéseikben, apró-cseprő tréfásan komoly dolgaikban. Csupa szeretet, csupa ösztönzés, csupa jókedv, csupa tisztaság és jóízű beszéd és magaviseletben. A tanuló bejárja a kertet, a határt az ismerős helyeket; s a komoly munka után a gyermek lesz megint tele piros-pozsgás egészséggel és életörömmel. Így bocsátják el könnyek közt, szerető gondok közt, szivig ható jó tanácsok közt az új iskolai esztendőre.

De nem minden tanuló lehet ilyen szerencsés. A másik otthonában talán a szülők feleselését, sőt szívó-

dását, talán a testvérek irigykedését látja; talán kis gyermek kora óta hozzászokott a nyers bánásmód s apró hibákért való fenyegetések és ütlegek közt a durvasághoz, titkolózáshoz és hazudozáshoz. Talán a rossz példák és a nélkülözés vergődései között eltompult benne a lelkiismeret szava, mely a rossztól, pl. más tulajdonának megkárosításától, alattomoságtól és engedetlenségtől eltiltana. Talán mind annak éppen az ellenkezőjét látja folytonosan, amit a szerénység, jó rend és tisztaság, meg a jó izlés beszédében és egész magatartásában megkíván. Talán gyengédten vagy éppen tisztelősen nyilatkozatokat hallott azok felől, akikre az iskolai nevelése bízva van. Talán meg arra is ösztönzik, hogy dicsekedjen el vele, ha valamiben tanítóját rászédni sikerült. Sőt talán annyira is elmegy a tapintatlanságuk, hogy a tanuló előtt a tanító okozak a bizonyítvány gyenge érdemjegyeit.

Azt kérdelem én most a szives olvasótól, hogy lehet-e két ilyen különböző körből iskolába került növendéket egyenlő eszközökkel, egyenlő könnyűséggel s egyenlő sikerrel jóra nevelni? Megtanítani azt, aki nincs a szükséges előismeretek birtokában; rendessé és pontossá tenni azt, akitől illet gyermekora óta nem követeltek, sőt nem is igényelhettek; szorgalmatossá tenni azt, aki csak indolenciát tapasztalt; engedelmessé tenni azt, akit a durva bánásmód érzéketlenné tett; haladatosá tenni azt, aki otthon tanítótól soha jót nem hallott; szerénységet és jó izlést teremteni abban, aki esetleg üresfejű urhatárság döllyét vagy a tisztaság érzékének teljes hiányát hozta hazulról.

De hisz mindezek talán nem is olyan fontos dolgok. Nem kell a gyermeket sokat palléroztatni; a gyengéd és finom elrület mellékes dolog, sokszor éppen ártalmas és költséges fenntartás. A fő az, hogy iskolai jótéményt és türelemmel bizonyítványt kapjon.

Könnyen érthető dolog, hogy ez így van a szülőknel. De hogy aztán a tanuló is csak ilyen szempontból veszi a művelődés munkáját: az már szerencsétlenség. Mert nem sok pszichológia kell hozzá, hogy a tanuló ilyen feltételek közt, ilyen felfogás terhével a vállain nem jó kedvből végzi dolgát, hanem már ebben a korban is a kenyérkeresés kényszeréből.

Mindezt pedig azért irtuk le az új iskolai év elején, hogy a szülőket figyelmeztessük az iskolával való együttműködésre, az iskola céljainak támogatására. A tanuló csak rövid órákat tölt az iskolában, hol a tanárnak a

megszabott ismeretanyagot egész sereggel kell közölni, alkalmas módon hozzáférhetővé tenni. A többi időben a tanuló jórészt át van adva az otthona vagy társasága hatásának. Hogy ez a hatás milyen lesz, az már csak kis részben függ a tanítótól; hanem függ a szülők vagy helyetteseik szerető gondosságától s azoktól az erkölcsi fundamentumkövektől, melyekkel otthonról az iskola társadalmába bocsátották.

Ha a szülők az iskola iránt és gyermekeik haladása iránt érdeklődnek; ha eltávolítják az esetleges akadályokat a szellemi fejlődés útjából; s ha a tanító tapasztalatait meghallgatva nem erőszakolják gyermekeiket felszeg családi ambícióiból olyan munkára, melyhez nincs meg a kedve vagy ereje: akkor kevesebb lesz a kínos meglepetés, melyet gyenge tanulók indolens vagy elfogult szülőknek hazavisznek.

L. I.

Pillantás a jövőbe.

(P. C.) Ama beszéd nagy fontosságát, melyet Horánszky Nándor Szepsiben tartott, mutatja az a számos magyarázat s fejtegetés, melyet a beszédnek szenteltek s mely bizonyítja, hogy teljesen jogosult volt az érdeklődés, melylyel Horánszky beszédét várták.

Még tovább is mehetünk s allíthatjuk, hogy a volt nemzeti párt egykori elnöke sohasem állt oly magas államférfiú szinten, mint amelyen legújabb beszéde őt feltünteti. E beszédben a legtisztább idealizmus a legszebb összhangban találkozik a realizmus gyakran kemény parancsaival s a gondolatok gazdag tartalma versenyez a forma szépségével, melybe öltöztetve vannak. Midőn a beszéd végén elhatározásaiban független embernek mondja magát Horánszky, ezzel azt a nagy változást jelöli meg melyen ő s a volt nemzeti párt keresztül ment. Csak most, Széll Kálmán oly konzervatív kormányzata alatt függetlenek ők valóban, míg ezelőtt folyton korlátozta őket az ellenzéki különállásukra való tekintet s ezért jóformán soha sem tudták magukat felküzdeni a tiszta tárgyilagosság magaslatára.

Ami a sepsii beszéd tulajdonképpeni értékét illeti, ez főképpen e minden kétséget kizáró két kijelentésben kulminál: határozott szabadelvűség és minden közgazdasági ág egyforma istápolása. Horánszky Nándor e két irányban tulajdon-

TÁRCSA.

A tanár ur elvei.

— Valóban, fiam, nem értelek. Talán nem csinos, hogy nem tetszik neked?
— Oh, abban nincs hiba; nagyon csinos.
— Tehát nem kedves?
— Ellenkezőleg; rendkívül kedves.
— Nem jó házból való? vagy szegény?
— Világért sem; családja előkelő és nagyon vagyonos.
— Nos hát akkor mi kifogásod van ellene, ha viszont szeret, mint előbb mondtad?
— Hm. Uszik. Szól Marosi István dr., a filozofia fiatal tanára; s ezzel oly erővel ütött az asztalra, hogy a kávé is kiömlött a csészéjéből, s tönkre tette anyja büszkeségét, a hófehér abroszt.
— Az Istenért! Pista! — kiáltott anyja ijedten — mit cselekszel? Hiszen még az, hogy egy leány uszik, nem elég ok arra, hogy nőül ne lehetne venni.
— Nem elég ok? Csodálom, hogy így beszélsz. Hiszen már Xenofon és Filolaus, régi görög bölcsök is megmondták, hogy a férfi a nőben csak a nőességet szeretheti; már pedig az uszás férfi-sport és így nem illik asszonyhoz, legkevésbé pedig egy tanár feleségéhez — szölt komolyan István ur.
— No, no . . . talán még sem kellene ilyen szigoruan bírálnod, ha egyébként megfelel izlésednek. Ellenveté szeliden id. Marosi Istvánné, aranykeretes pápaszemét megigazitva.
— Igen ám; de nem csak ezt az egyetlen férfias sportot gyakorolja, hanem — képzeld — még lovagol is.

— Ez egy kicsit mindenesetre meggondolni való dolog. Jegyzé meg elgondolkozva az özvegy tanárné, mi alatt elővette kis munkakosarából a megkezdett harisnyát.

— Ugy-e? ez már téged is gondolkozóba ejt? Hát ha még elmondod, hogy otthon a parkjukban tornáznak és lövöldöz? . . . igen, lövöldöz, s legalább is úgy löczelba, mint Calver vagy Elek Gusztí. Mikor utoljára meglátogattam őket, egy négykracjázrost tartott ki velem és mesterileg lötte ki hüvelyk- és mutatóujjam közül.

— Oh! oh! Borzasztó, amiket beszélsz, Pista. Szörnyűkodik az öreg Marosiné.

— Ugy-e anyám! Diadalmaskodott ifju Marosi István doktor ur. Most már beláthatod, hogy én ilyen asszonyt nem vehetek nőül. Mit mondana a tanári testület egy olyan tanárnéhoz, aki uszik, lovagol, tornász és lövöldöz?

Az öreg asszony nem felelt. Sohajtva kezdett bele a kötésbe és látta, hogy kedvencz ábrándja, fiának szép és gazdag leányi összeállítását, egyelőre el van temetve.

Ebben a pillanatban az öreg házmaster lépett be és egy levélkét nyújtott át az özvegynek. Éppen a kérdésben forgott sport-kisasszony mamájától való volt, aki őket ozonnára hívta.

— Nem megyek! — szölt határozottan a fiatal tanár — lette az anyjától átvett levelet.

— De Pista, — kérlette anyja — talán még sem kellene megsértetni őket.

— Mondd, hogy beteg vagyok, mond, hogy meghaltam, de én semmi szín alatt sem akarom többé viszontlátni.

— Gondold meg, milyen régi barátság fűz engemet össze ezzel a családdal . . . Mit tettek értünk, mikor szegény atyád meghalt . . .

Marosi István elgondolkodott. Egy pillanatig nehéz tusát vivott benne önféjsége és a háláérzet, aztán végre lehajtotta fejét és csöndes hangon így szölt:

— A te kedvedért elmegyek, anyám!

Delután vig társaság gyűlt egybe a gazdag Vezéklyek remek parkjában.

— Ah! jó napot, kedves doktor ur! Nyújtotta kezét nyájas mosolylyal Marosi Istvánnak Ilonka kisasszony, a ház leánya.

— Jó napot, kisasszony — viszonzá jég hidegen a fiatal tanár, ki még sohasem találta a leány szép, viruló arcát, ragyogó kek szemeit és hófehér fogait oly kiállhatatlanoknak, mint ma.

Ilonka kisasszony pajkosan mosolygott. Alig pár pillanat előtt hallgatta ki mamája és az özvegy Marosiné társalgását, mely alatt ez utóbbi egészen kiöntötte szívét régi bizalmas barátnője előtt.

— Oh! oh! ezek a tudósok, elnézőknek kell velük szemben lennünk, egészen másképpen nézik ők a világot, mint mink. Gondolá és okos fejecskejében ravasz tervet forralt.

— Nos, uraim és hölgyeim, — kiáltá aztán a társaság közé lépve — mit gondolnak egy parthie lawn-tennishez?

A tervet nagy ujjongással fogadták.

— A park mögött pompás lawn-tennis-ground-om van — folytatta Ilonka. — Ha az erdei utat választ-

képpen nem mond egyebet, mint amit Széll Kálmán miniszterelnök ismételtén kijelentett; csakhogy e pillanatban kiváló fontossága van annak s bizonynyal a legszelebb körökben szívesen hallják, ha a volt nemzeti párt egykori elnöke ugyanazokat az elveket hirdeti, melyeket Széll Kálmán, mert mind szelebb köröket fenyegetett az aggodalom, hogy a nemzeti párt belépésével a szabadelpártba mindenféle talmi elmeleteket s mindenféle reakzionárius külön-törekvéseket becsempésztek s már sokan a trójai falólól beszéltek, mely azokat az elemeket rejti belsejében, melyek a szabadelpárt szétrombolását és a belpolitikában a szabadelvű irány megszakitását fojzák előidezni.

E felelemnek Horánszky beszéde után immár semmivé kell szétmállania s most már csak határozott rossz akarat beszélhet ellentétéről a szabadelpárt régi és új tagjai közt.

Ami a beszéd többi részeit illeti, azokat a jövőbe való pillantásnak tekinthetjük. Ez az előkelő politikus, kinek előbb-utóbb alkalma lesz, hogy gyakorlatilag erélyesüljön, egy gazdag gondolatmunka érett produktumait rakja le vonatkozó fejtegetéseiben, s minden tárgy, melyet érint, olyan s oly módon kerül szőnyegre, hogy javaslatai érdemesek a velük való foglalkozásra, bővebb tárgyalásra. Föltétlenül örvendetes, hogy a pessimista Horánszky, mindama nehezségek dacára, melyek aggasztólag összehalmozódtak, a jövőt nem tartja tulságos sötétnek s a bajok orvoslását lehetségesnek mondja. De bizonyosan lesznek meg, kik úgy egyes praemissái, mint egyes javaslatai ellen kifogásokat fognak emelni. Így, midőn Horánszky az uralkodó depressio okait keresi s azt a véleményét nyilvánítja, hogy a delafrikai és a kínai háborúk reánk nevezve nem bírnak további gazdasági hátrányokkal, mint hogy szűkebben folynak penzfóránsaink, ezt sokan semmi esetre sem fogják egykönnyen találni elfogadni, valamint azt az állítást sem hagyják helyben, hogy gazdaságunkat semmi katasztrófa sem sújtotta, mert szőlőink megsemmisülése, a sertésvész, az évek során át a közepesen alul maradt, sőt határozottan rossz termések tényleg valóságos katasztrófák voltak, melyeknek sajnós következményei csak most nyilvánulnak, mert volt miből pótolnunk, s ezért egy ideig leplezni tudtuk a kárt. Épp így kifogást lehet emelni egyes javaslatok ellen is; de mindez éppen nem csökkenti a beszéd nagy fontosságát, s Horánszky beszédének értéke abban is van, hogy éppen jókor hangzott el s meg jó ideig lesz anyaga a publicisztikai megvitatásnak.

Megemlékezés Moldován Lajosról.

Meghalt 1899. év június hó 21-én Verespatakon.

Két hosszú éve mult el annak, hogy Te, felejthetlen polgártársunk, az anyaföldben pihensz; már két hosszú éve mult el annak, hogy Téged, a közügyek lelkes vezérét és bajnokát, örökre nélkülözniünk kell.

Csak most tudjuk, kit vesztettünk el Benned, csak most érezzük igazán veszteségünk nagyságát!

A Te egészségtől, eleterőtől duzzadó hatalmas testedben egy nemes szív dobogott, amely át volt hatva hazai, közösi, hitves-, rokon- és emberszeretettől, amelynek minden ohaja az volt: ezeket nagygyá, virágzóvá, boldoggá és meglegedetté tenni!

Juk, egy negyed óra mulva érünk oda, de úgy, ahogy én szoktam menni, öt perczig sem tart. A kert alatt egy tó van, a ladikok a parthoz vannak kötve, átevezünk és huss! — öt percz mulva már vígan üthetjük a labdát.

— De csak nem fogsz egyedül átevezni! — kérdé egyik barátóje, aki nem hódolt egy a sportnak, mint Ilonka.

— Világért sem, minden leány választ egy gavallért — én már választottam is — Marosi doktor ur, szabad kérnem?

Marosi reszketett a dühtől. Még ezt is!

De aztán eszebe jutottak Seneca, Marc Aurél és több jeles antik alak, akik mind közömbösen vettek a sors mindenféle csapásait, és szótlanul meghajolva Ilonka kisasszony előtt, engedelmesen foglalt helyet a ladikban.

Ingott-ringott a csolnak, siklott vígan tova, midőn egyszerre Ilonka örömteljesen felkiáltott és ragyogó szemekkel mutatott egy a víz közepén uszó nagy fehér virágra.

— Ah, egy vízi rózsza, milyen nagy ritkaság! Ujjongott a leánya örömteljesen.

— Nos igen, egy vízi rózsza. Hogy lehet már ennek ilyen gyermekesen örülni? Dörmögött vissza Marosi doktor ur.

— Nem érti? Oh! egy vízi rózsza maga a boldogság, suttagó a furfangos leánya ravasz mosolylyal, szakítsa le doktor ur nekem. Csak remélem, teljesíteni fogja kérésemet.

— Nem-et mondani lehetetlen volt. István urnak ismét

Rövid tartamu életeden veres fonalkent húzódik keresztül e szép eszméidnek keresztülvihetéseben tett nagy és önzetlen fáradozásaid és küzdelmeid nemességeid dicső fénye: ezeknek behatása alatt sohajunk fel: miért is kellett Téged oly korán elveszitenünk!

Elvesztettünk, el — örökre! A halál nem mert téged nyíltan megtámadni, hanem akkor ejtett el, orozva, amidőn Te egészségesen és épen községed felvirágzásának mikéntjéről beszélte. Elestél, mint a jó katona a harcmezőn. Ott feküdtél agyadon elterülve meghalva; jóságos arcodon nem a halál irtózata, hanem egy polgári és emberi kötelességet mindenha híven végzettnek nemes öntudata, fenséges nyugalma látszott!

Meghaltál, de emléked él! Él a Te szeretteid, él a Te polgártársaid szívében! Ezt örökíti meg a bánatos, hű hitvesed által készített gyönyörű orgona, ezt az ugyancsak általa emelt fenséges sírkő és virágos kertté alakított sírod!

Emlékedet áldani gyűltek ma össze rokonaid, polgártársaid; azok is ott voltak lelkiileg, kiktől a kötelesség, a sors megtagadta az azon való személyes megjelenést!

Legyen emléked áldott mindörökre, pihenj esendesen azon tudatban, hogy míg élünk, el nem fogunk felejteni soha!

Ma tartatott meg a verespataki róm kath. templomban néhai Moldován Lajos polgártársunk lelki üdvéért a szokásos évi gyász isteni tisztelet.

Jelen voltak azon az elhunyt rokonai, jó barátai, tisztelői. A bánatos özvegy nem lehetett jelen, mert őt a férje elvesztése feletti bánat beteggé tette, testvérei és orvosa biztatására jelenben furdón igyekszik egészséget visszazerezni. Hanem lelkiileg ott volt, hisz mindnyájunk között ő szerette az elhunyt legjobban s ő vesztet el benne legtöbbet. Találjon megnyugvást és vigaszt abban, hogy mindnyáján részt veszünk fájdalmában, mindnyáján átérzünk azt!

Verespatak, 1901. augusztus hó 26-án.

Jánky Kálmán.

Fürdői levél.

Karlsbad, 1901.

II.

A magyarság nem foglalja el Karlsbadban azt a helyet, melyet a nemzet nagysága, méltósága, multja, jelene és jövője megkövetel.

Sok magyar szót hallani ugyan, az előkelő magyar vendégeket is felsorolják a lapok, de külsőleg egy halafeliratos tábla a Tepl felső részén igen egyszerű kivitelben, a magyar list ajánlása pár czég-feliraton és a magyar bor az etlapokban mind az, mi mutat valamit rólunk.

Pedig lehetne és szükséges volna többet is mutatni. Karlsbadban kis területen fordul meg nagyszámu idegen a föld minden országából, s amely feltűnő ott az angol és orosz templom, épp oly feltűnő és látogatott volna egy magyar kálvinista templom, s a magyarságnak többet használna, mint sok egyéb költségesebb dolog.

A külföldi magyarság 2 millióra becsültetik a föld kerettségén, de ez a nagy tömeg egyházi szervezés nélkül elolvad idő jártával, és éppen a kálvinista magyarság volna a legalkalmasabb góczpontul szolgálni

Marc Aurél jutott eszebe és kihajolva a csolnaktól, halál-megvetéssel nyult a kelyhét kíváncsan kitaró rózsza után.

Ebben a pillanatban a ladit nagyot billent és a doktor ur egész hosszába vágóott belé a hűvös, átlátszó hullámokba.

Ilonka kisasszony ugyanis, midőn a doktor a rózsza után nyult, az evezőt a csolnak alá dugta, úgy, hogy a katasztrófának okvetlenül be kellett következnie.

Marosi, aki uszni nem tudott, kétségbeesetten küzdött, és ha Ilonka meg nem ragadja és a partra nem uszik vele, okvetlenül a halál fia.

A társaság nagy éljenzéssel fogadta a bátor életmentőt. Marosi dideregve, szégyenkedve állott előtte.

— Ilonka kisasszony! — szólt végre könyörgő hangon — ön megmentette az életemet, akarja-e, hogy egészen önnek aldozzam azt?

— De uram, — kaczagott fel győzedelmesen Ilonka — mit gondol: egy nő, aki uszik, tornászik és lovagol... mit fog mondani a tanári testület?

Marosi pirulva ismert saját szavaira és halkán sugta Ilonkának:

— Egy egész hosszú élet elegendő lesz arra, hogy bebizonyítsam, mennyire megváltozott véleményem a sport-hölgyek iránt; akarja?

Ilonka szótlanul hajította meg fejét; szemeiben volt az üdvösséget ígérő igen.

a külföldön élő magyaroknak, erős nemzeti érzésénél és tiszta magyar nyelvű istentiszteleténél fogva.

Nem is kerülne aldozatba, ha Karlsbadban a templommal együtt 1—2 nagy magyar berház is építették, mert itt a hazak 10—30%-ot jövedelmeznek és 300,000 forinttal két bérházat és egy templomot meg lehetne építeni.

A Westend-Strasse végén a Klein-Versailles felé a legegészségesebb helyen egy kis magyar városrészt volna alakítható.

Szokás itt a házakat külön nemzeti nevekkel ellátni, minthogy a házaszámok még a József császár korabeli rendszerben 1—1000-ig mennek az egész városban és nem kezdődnek utcánként újra, úgy, hogy a házak külön megnevezése nélkül elgazodni nem lehetne.

Fájdalom, egy házak sincs magyar neve, holott sokkal kisebb nemzetek városairól, nagy ferfiaról vannak házak elnevezve.

A magyar egyházi nyelv épp oly előnyös volna Karlsbadban, mint bármely fővárosban a kivándorlottak összetartására és a nemzet önállóságának demonstrálására. Lehet, hogy néhol az unitárius egyház alakítása volna a czélszerűbb, mert az emberek vágyanak az új hit után; pl. Párisban még a Buddha vallása is talál követőkre.

A németek a város állandó lakói és a beteglátogatók 4/5 része is osztrák vagy birodalmi nemzet.

Ezeknek ket róm. kath. és egy evangélikus templomuk van.

A közigazgatás és iskola nyelve is német.

A cseh-német kérdés nehezségének megértéséhez elég egy pillantás a térképre, melyből kitűnik, hogy a csehekét északról, nyugatról és délről egészen nemetek környezik, s a németégek behatolt Cseh-Morvaország határain túl és elémertesítette a cseh föld körzeti részét, a nélkül, hogy német alapjától elszakadt volna.

Az ország közepe Prágával együtt mind inkább tiszta csehvé válik, de a körzetekért még nem egy csata fog vitatni mindennemű fegyverrel.

Két év előtt egy karlsbadi nyilvános német kertben még minden padon kis porcellán táblán begetve látam e jelszót: „Prius mori, quam foedari.” Ami annyit jelentett, hogy inkább meghal a csehországi német, semhogy a csehvel egyenlő jogalapon egyezzen meg.

E feliratok az idén eltűntek, talán mivel fürdőhelyre nem valók, talán a császár-látogatás által okozott bekeisebb hangulat következtében.

Karlsbad környéken sok gyár van.

Ott a falvak góczpontjait a gyárak alkotják és sok község csupán munkás- és gyárhivatalnok lakásokból áll.

Karlsbadtól Aussigig vasuton menve a gyár- és köszémbánya-kemények csaknem oly sűrűn követik egymást, mint nálunk a táviradóznák.

És ezen iparos vidéken a Bálint János szövött arui jó kelenősségnek örvendnek.

Mit tehet az egyéni rátermettség, a tanultság, szorgalom és takarekosság, azt semmi sem igazolja jobban, mint városunk derek meg ifju iparosának, Balint Jánosnak példája.

Régi takácsaink tönkre mentek 1—2 szövőszek mellett, mert nem volt kellő képzettségük.

Bálint János 15 év alatt szövőszekéit évről-évre szaporította, 7 családnak ad a városban foglalkozást és házaló kereskedőket foglalkoztat saját hasznára, míg a többi kereskedő és iparos csak panaszkodik a házalás ellen a helyett, hogy maga is házalatna.

Igy épít az ügyes ember emeletes házat és ad kenyeret 50 embernek.

Adja Isten, hogy idővel 500 embert foglalkoztasson; tán így jó példáját követni fogjak mások is, és eladják Karlsbadban és Marienbadban mint ő, a jó magyar iparezikkeket.

* * *

A karlsbadi temetőben a város családjai tanulmányozhatók.

A Knoll-családnak egy ifju 22 esztendőss asszonya kapta a legszebb sírlemléket. Egy ifju asszonyt ábrázol fehér carrarai márványból életnagyságban, álló helyzetben kifaragva oly művésziesen, hogy az utókor muzeumai versenyezni fognak érte.

E család polgármestereket is adott a városnak.

A Preisz-család orvosokkal látta el a várost nemzedékeken át és most is van egy Preisz nevű hirneves orvos ott. Többnyire javakorban haltak el. Ugy látszik, keresett orvosok voltak.

A Pupp-család is erősen népesíti a temetőt. A mostaniak háztulajdonosok, a legelőkelőbb vendéglők birtokosai és sógorságban állanak a Giesshübl-t bíró Mattoni-családdal.

Az öreg Mattoni cs. és kir. udvari tanácsos.

Főnemesei arisztokráciája Karlsbadnak nincs.

Annál több az ilyen vendége.

Az idén az indiai Sing herczegek tüntek fel, egy nagy család mohamedán turbánokkal, 20 személyből

álló kísérettel. A Savoy-Westend-Hotelben laktak; szerencsésen kapusok volt. 3-4 kocsi töltötték meg kimenetelükkor.

A Westend-Hotel tulajdonosa egy angol, kinek Kairóban és Kalkuttában is hoteljei vannak, és 3 hóig Karlsbadban, 3 hóig Kairóban, 6 hóig Kalkuttában lakik.

A Sing hercegek ellátásáért naponként 1500 frotot kötött ki magának.

E hercegek idősebbjét, ki azonban 36 évesnél nem volt több, Maharadsanak címzték. Perfekt beszélt angolul.

Mindennap masszínú turbánt viseltek ezek az indusok, de sohase volt kettő egyforma színű.

Szép, magas növesű emberek; az ijjak karcsuk, büszkék.

Dr. Winkler A.

Vegyes hírek

— **Török Bertalan** országgyűlési képviselőnk, az alkotmányos szokáshoz híven, folyó évi szept. 1-én, vasárnap, délután 3 órakor a sétatéri helyiségben tartja meg beszámolóját. Gyülekezés délután 3/43 órakor a városháza előtt. Midőn erről polgártársainkat értesítjük, egyszersmind felkérjük, hogy minél számosabban megjelenjen sziveskedjenek. A szabadelvű választó polgároknak Nagyenyeden 1901. évi aug. 26-án tartott értekezletéből: Nagy Lajos s. k., Folyovich Sándor s. k., Szilágyi Farkas s. k., elnökök. Dr. Garda Kálmán s. k., Lázár István s. k. jegyzők.

— **A miniszter köszönete.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a balázsfalvi, már állami iskola gondnokságának a népoktatás érdekében tanúsított azon nagylelkű áldozatkészségeért, hogy az iskola szegénysorsu tanulói felruházására a mult tanev folyamán társadalmi uton gyűjtött 300 koronát fordított, őszinte elismerését és köszönetét nyilvánította. Ezzel kapcsolatosan megemlítjük, hogy az iskola fennállása, vagyis 1889. óta ugyancsak társadalmi uton gyűjtött hasonló sőt nagyobb összegeket fordított a gondnokság évenként hasonló célra, amely nemes cselekedetével ezen vidéken egy a magyar kultúrának, mint a szegényebb sorsu magyar lakosoknak kétségtelenül kiváló szolgálatot tett.

— **Kinevezés.** Főispán ó méltósága a magyarigeni járás orvosává dr. Jancsó Ödönt nevezte ki, ki dr. Purjesz Zsigmond és dr. Brandt József kolozsvári hírneves egyetemi tanárok klinikáin szerzett gyógytani ismereteivel vármegyénk közegészségügyének, első sorban pedig a magyarigeni járás orvosi segélyre szoruló közönségének bizonyára hasznos szolgálatot fog tenni. Szívesen üdvözljük a pályakezdő fiatal orvost, ki a reá nézve új állás nehézségeivel, a közönség jóindulatú támogatása mellett, sikeresen fog megküzdeni.

— **A legtöbb adót fizető** vármegyei bizottsági tagok 1902-ik évre érvényes névjegyzékének összeállítása tárgyában vármegyénk alispánja a következő hirdetményt bocsátotta ki: Közhírré teszem, miszerint Alsófehér vármegye legtöbb adót fizető bizottsági tagjainak 1902. évi névjegyzéke a bejött adóhivatali kimutatások alapján összeállítván, folyó évi szeptember hó 2-ától kezdődőleg számítva 8 napi közszemlére lesz a vármegyei levéltári helyiségben kitéve, mely idő alatt az ugyanott a hivatalos órák alatt bárki megtekintheti s netalán felszólalását szeptember hó 10-én reggeli 10 óráig a megyei igazoló választmányhoz benyújthatja. — A vármegyei igazoló választmány folyó évi szeptember hó 10-én délelőtt 10 órakor az alispáni irodában kezdi meg tanácskozását, mely gyűlésben a felszólalások felett határozni fog. Figyelmeztetem továbbá mindazokat, kik az 1886. évi XXI. t.-cz. 26. §-ában körülírt kedvezményt igénybe ohajtnák venni, miszerint jogosultságukat az igazoló választmány fent kitétt ülésig írásban, avagy az ülés alatt szóval igazolni kötelesek.

— **„Az idő már őszre jár.”** Komolyan mondjuk, hogy a hirtelen és váratlan beköszöntött hideg időjárás nemcsak hogy a meleg felöltők sürgős előkeresését teszi elodázhatatlanná, hanem aggodóba ejti a már is elkedvetlenedett gazdákat annak elgondolása is, hogy a kukoricza- és szőlőtermés megsemmisülése mily végzetes csapás lenne országreszünkre nézve, mely a sok esőzés, vihar és jégeső miatt már eddig is oly reugeteg károsadást szenvedett.

— **Műkedvelői előadás.** A nagyenyedi Iparos-Önképzőkör műkedvelői előadásra készül. Előadják a „Turi Borcsa” című népszínművet. A próbák szorgalmasan folynak s fényes erkölcsi sikerrel kecsegtetnek. Melegen ajánljuk a közönség figyelmébe, melynek pártfogásától az anyagi siker függ. Az előadás — mint halljuk — szeptember 8-án lesz a sétatéri nagyteremben.

— **Gazdasági Egyesületünk** 1900. évi „Évkönyve” közelebről hagyta el a sajtót. A csinos kiállítású és egyes szerkesztett füzet első helyen egy tartalmas elnöki megnyitó beszédet közöl, mely meleg hangon emlékezik meg a kormányának az egyesület iránt tanúsított jóindulatú, hathatós támogatásáról. Ezt követi az egyesület tevékeny, ügybuzgó titkáranak jelentése az egyesület mult évi működéséről. Közli a füzet az egyesület tagjainak névsorát az 1901. évi költségvetést és a vagyonmérleget. A szakközlemények sorát avatott tollu közgazdasági írónk dr. Szaniszló Albert „Rozsda, őszőg és Peronospora” című cikke nyitja meg. Ezután következik Bőjtthe Kálmán cikke, mely megszívlelésre méltó dolgokat mond el az állattulajdonosok kötelességeiről ily czímmel: „A ragályos állati betegségek fellépése esetén az állattulajdonosok kötelessége a betegségekkel szemben.” „Az ébredés korából” címmel maga az „Évkönyv” szerkesztője, Székelyhidy Viktor gazd. egyesületi titkár közöl magvas cikket a közgazdaságról, mint az állam hatalmának és erejének egyik tényezőjéről. Végül ugyancsak a szerkesztő Székelyhidy tollából zárja be a sorozatot a szőlős gazdákat mélyen érdeklő cikk: „Milyeneknek kell lenni a tökéletes szőlőültetvényeknek?” A titkár cikkei illetékes szakkörökben is méltó figyelmet keltenek, annyira, hogy mindket cikket több gazdasági folyóirat átvette és szó szerint közölte. A jelen Évkönyv az egyesület népies kiadványainak immár a 10-ik füzete. Egyesületi tagok ingyen kapják. Bolti ára 1 korona.

— **Kettős öngyilkosság.** Lázár Arnold fiatal pekemester, városunk szülőtte, ezeótt mintegy három hónappal alapított magának családi tűzhelyt, nőül veven Hadadi Polixenát, Sándor János helybeli vendéglős nevelt leányát. A fiatal házaspár Maros-Ludason próbált szerencsét, ott nyitott peküzletet. Az üzlet azonban rosszul ment, az ifju pár hajlékába — idegen helyen, tanácstalanul, tavol a rokonságtól — lassan-lassan befeszkelte magát a kétségbeesés, a jövőt egyre sötétebb színben látták, szóval: kifáradtak már az élet küszöbén, úgy, hogy végre minden reményüket elvesztvén, közös elhatározással szerdán revolverrel véget vetettek életüknek. Temetésük pénteken volt Maros-Ludason.

— **Egy király, aki nem uralkodik.** Volt egyszer egy király, aki se nem uralkodott, se nem kormányzott. Ez a király, mint a „Pearson's Magazin” állítja, Oszkár, Svédország és Norvégia királya. Ösmert dolog volt, hogy ez az uralkodó szeret utazni és hogy időről-időre bizalmas családi körben keres erőt nehéz hivatáshoz. Ez a család a Bernadotte-család amely szerény polgárius módon el Pau városában. Az említett angol lap szerint Oszkár király nagy nyelvismerettel bír, előkelő szónok, szellemes társalgó, népszerű költő, a bölcseszett tudora és kitünő komponista. Mint hajdanában a bölc Harun al Raschid, ő is inkognitóban szeret sétálni. De ezt nem azért teszi, hogy alattvalóit kikémlelje, hanem szórakozásból élvezetből. Gyönyörködik a kirakatokban, szeret a népsöndületekbe keveredni, hallgatja az utcai enekesek nóát és el-elnezegeti a hajón és vasuton érkezők nyugsgését és tolongását. A svéd-norveg király gyűlöli az ünnepeket a kísérettel és az egyenruhát. Legszívesebben hord egy puha nemezkalapot, könnyű kabátot, aminőt házikabátoknak szoktak használni. Egy udvarnál síres az udvari szertartásnak oly csekély becsülete, mint a stockholmi udvarnál. A svéd király meg senkinek sem tagadta meg, hogy kihallgatáson fogadja. Aki a királyhoz kihallgatásra akar menni, az három nappal előbb beiratkozik a lajstromba és pontos sorrend szerint, rang- és osztálykülömbőség nélkül fog a király elé bocsáttatni. A szegény paraszt épp oly bánásmódban részesül, mint a tábornok; a király nem ismer társadalmi külömbőséget alattvalói között.

— **Martinuzzi György.** Ez a név egész korszakot jelent a magyar nemzet történetében. Államférfinak aligha jutott tragikusabb sors, mint neki, aki oly bizonyos volt a saját czéljáról. Örökké két párt között kellett játszania hintapolitikájával. Lassu s megfontolt módon kellett törekednie, hogy Magyarországot és Erdélyt egyesítse, mikor ily nagy összeforrás csak egy nagy szenvedély lángjánál lehetséges, és midőn végre lehetséges volt, egy orgyilkos tör kioltotta életét, hogy csak messziről láthassa az Igéret Földjét, mint Mózes. Szegény fáradhatatlan bibornok, aki sohasem mutathatta meg hazájához való szeretetét annyira, amennyire érezte, és midőn megmutathatta volna, akkor aludt ki élete. Neve Erdélyország történetét jelentette és Magyarországét. Első nagy áldozata volt azon nagy tragédiának, mely századokon át letarolta hazánk legjelesebbjeit. Hazafisága Ferdinánd pártjához vonja, sohasem bírja elfeledni Buda megvételeét, s midőn látja, hogy Erdély nem a magyar királynak birtoka, hanem idegen

zsoldosok prédája, hazafisága megint a régi politikára keszti, a német és török párt közti ingadozásra. Az ő politikáját is Arany szavai fejezik a leghivebben:

„Két ellenség a Duna két parton,
Kevés annak az én egy jó kardom.
Egyiket, a másikat — hiába —
A hogy lehet — gondolja magába.

Martinuzzi Györgyről és koráról szól a nagy Képes Világtörténet 131. füzete.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője dr. Marczali Henrik, egyetemi tanár. Egy-egy kötet ára díszes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérrel. Megjelen minden heten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-ut 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés utján.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY TÖRÖK BERTALAN

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru gyár részvénytársaság

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru gyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Nyílt tér.*

Deák Gyula alvinczi segédjegyző és m. kir. anyakönyvvezető a folyó hó 27-én minden ok nélkül engem becsületemben mélyen megsértett. Amikor azután Lóza Jenő csendőrtiszt helyettes és dálnoki Teleky Dezső IV. éves joghallgató urak utján fentnevezett elégtételt adására szólítottam fel, azt nagy hősiessé, minden indokolás nélkül megtagadta.

Amidőn ezt kötelességszerűleg nyilvánosságra hozom, egyben reputatióm érdekében azt is közlöm, hogy Deák Gyula ellen a gyulafehérvári kir. járásbírósnál feljelentéssel éltem.

Alvinczen, 1901. augusztus hó 28.

Kertész Lajos,
m. kir. állatorvos.

* Az ezen rovat alatt megjelentekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség. 3580 1-1

Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár r. t.

Alapítóke: 200,000 korona.

Elfogad betéteket évi 5%-ra. Előnyös kölcsönt, nyujt váltóra és betáblázásra.

Nyitva minden hétköznap délelőtt 9-12 óráig.

Sz. 2130 1901.
tkvi.

Árverési hirdetmény.

A balázsfalvi kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Székely György a Oni kisegeredi lakos végrehajtónak Czikéli Dániel ugyanodavaló lakos végrehajtást szenvedő elleni 132 kor. s jár. iránti végrehajtásos ügyében a kisegeredi 231. sz. tljkvben A + 2. rend 259., 260., 261. hr. sz. bettelkére 425 korona; továbbá Czikéli Dánielnek a kisegeredi 117. számú tljkvben A + 15. r. 1262 2. hr. sz. ingatlanára, valamint időközben a kisegeredi 408. sz. tljkvbe A + 1. r. sz. alá Dragamir Dumitru tulajdonán átjegyzett 1261 1. hr. sz. ingatlanára együttesen 846 korona megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok 1901. évi szeptember hó 16-án d. e. 10 órakor Kis-Cserged községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is el fognak adatni.

Árverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10 százalékát készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Balázsfalván, 1901. június hó 20-án.

Enyedi Lajos,
kir. it. táblai bíró.

3579 1-1

Alsófehér vármegye alispánjától.

Sz. 13.861-1901.

Hirdetmény.

Alsófehér vármegye házában levő közigazgatási és árvaszéki irodák fűtésére mintegy 260 □ köbméter száraz hasáb bükkfára lesz szükség. Ezen szükséglet fedezése czéljából felhivatnak szállítani kívánók, zárt ajánlatukat folyó évi szept. hó 20-ig alólirotthoz benyújtani.

Az ajánlatban ajánlott tűzifa a vármegyehez udvarára szállítandó és méterölbe rakandó.

Nagy-Enyed, 1901. augusztus 25.

Csató János,
kir. tanácsos, alispán.

3578 1-3

Egy jó családból való fiu **tanonczul** azonnal felvétetik **Harmath Miklós** fűszer- és rövidáru-üzletében Nagy-Enyeden.

3576 3-4

Hazai ipar!

Magyar gyártmány!

„Emke” padló-fenyőmáz.

Nem kell osztrák, nem kell német, nem kell külföldi gyártmány, hanem vegyünk **Berkes-féle „Emke” padlófenymázt**, s így elérjük, hogy kitűnő, legjobb magyar gyártmányt kaphatunk s e mellett kiváló közmívelődési ezélt szolgálunk, mert 5% az „Emke” javára szolgál.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: rögtön szárad s így a fenyőzett szoba már 1 óra múlva használatba vehető.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: szagtalan, tehát nem keli a kellemetlen terpentin-szagot napokig a szobákban túlni.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: mosható, s szárazra törülve fenyő meg fokozottabb.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: víztől nem lesz foltos, mint a többi fenyőmáz.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: fenyőt a többi hasonló gyártmányok között legtovább tartja, tehát legtartósabb.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: üvegkeménysegűvé válik s így legkevesbe kopik.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: szeszszel hígítható.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: kitűnően alkalmas konyha bútorok és más erős használatnak kitett tárgyak mázolására.

A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-fenyőmáz: a ragadós padlókat szárazra teszi.

Gyártás és főeladási hely:

Berkes Bertalan, Nagyvárad.

Eladási hely: 3551 5-10

Harmath Miklós ur keresk. Nagy-Enyed.

Inczezy Albert gyógyszerész ur Tövis.

Kúti István ur keresk. Felvincz.

KIS HIRDETÉSEK.

Minden hirdetés 10 szög 40 fillér, azon túl minden szó 4 fillér. A hirdetés bélyegdíjmentes. Levélbeli tudakozásra szívesen válaszolunk, ha postabélyeg mellékeltek. Hirdetéseket a kiadóhivatal veszi fel.

Aki állást vagy személyzetet keres, küldje be címét a nemet helyszerzőnek a következő címre: **Stellen-Boten Braunschweig.**

Minden háziasszony és anya

üdvözölhető, aki az egészség, takarékoság és jóízre való tekintetből a Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé (mely csakis az ismert eredeti csomagokban valódi) használja.

3316 7-10

A NAGYENYEDI

KÖNYVNYOMDA ÉS PAPIRÁRUGYAR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

könyvnyomdája rendkívül gazdag és modern felszerelésénél fogva képes minden hasonló vállalattal versenyezni úgy a munkák olcsó árai, mint azok izléses kiállításai tekintetében.

Készít: pecsétjegyeket, ezimkéket, postacsomagcímkeket, szignaturákat, kötőzopapírokat, papirzaeszköket stb. könyv- és könyvnyomdai vagy dombornyomásban. Továbbá műveket, folyóiratokat, körleveleket, levélfejnymásokat, képes árjegyzékeket, mindennemű kereskedelmi nyomtatványokat úgy könyv-, mint könyvnyomdai uton.

Elvállal mindennemű **könyvkötői** munkát is, s azokat gyorsan, olcsó árban és pontos kivitelben szállítja.

Figyelemre méltó! Mindennemű papírárut (cartonage), közönséges és hajlított dobozokat stb. gyógyszereszek, ezukrászok és gyárosok részére kisebb árucikkéket jutányos és célszerű csomagolására olcsó árban szállít.

A „Közérdek”

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike a vidék legelterjedtebb lapjainak, s mint ilyen, **hirdetések közlésére kiválóan alkalmas.**

Aki tehát olcsón és biztos sikerrel akar hirdetni, forduljon bizalommal lapunk kiadóhivatalához.